

PRAVIDELNÁ TERITORIÁLNÍ VOJSKA nebo MILICE?

Teritorium ČSSR má s ohledem na svoji zeměpisnou polohu v Evropě pro obě protichůdné koalice států zvláštní význam. Jeho ohrožení v podmínkách soudobé války je mnohostranné. Velikost tohoto nebezpečí můžeme určit, poněvadž je podmiňuje množství nejrůznějších činitelů. Tito činitelé mohou mít ráz nejenom vojenský, ale i politický, ekonomický apod.

Státní území ČSSR připravujeme na válku se zřetelem na příležitost teritoria ČSSR k rozhraní mezi oběma koalicemi a k možnosti okamžitého a bezprostředního napadení celého státního území ČSSR vzdušnými i pozemními silami protivníka.

I za předpokladu zahájení války pouze konvenčními prostředky má předpokládáný nepřítel možnost napadnout teritorium ČSSR v celé jeho hloubce.

Možnost bezprostředního a náhlého napadení je imperativem k přípravě všech opatření na válku v nejnepříznivějších podmínkách. Proto musíme již v míru dokonale zabezpečit všechna opatření přípravy státního území, civilní obrany, organizace protivýsadkové obrany, organizace teritoriální radiační hlášené sítě a opatření pro činnost týlu teritoria.

Útvary obrany a ochrany teritoria ČSSR musí být připraveny plnit většinu úkolů obrany a ochrany teritoria mnohostranou

činností hned se zahájením války. S tímto zřetelem bychom měli tyto útvary nejen organizovat, ale i cvičit již v míru, a to zejména v boji proti vzdušným výsádkám a diverzních jednotkám, k likvidaci následků úderů nepřitele na vojska a obyvatelstvo, zabezpečování přesunu polních vojsk, i v budování a organizaci obrany polního typu mimo dotyk i v dotyku s nepřítelem.

Při možném nenadálém napadení teritoria ČSSR v rámci raketové jaderné či pouze konvenční války nebude za současného stavu splněna většina úkolů teritoriálních jednotek a útvarů spojená s likvidací vzdušných a diverzních výsádků, s ničením průzkumných i bojových částí nepřitele proniknuvších pasívními úseky státní hranice nebo mezerami v teprve se tvořících operačních sestavách, nebude zabezpečena pořádková služba a nebudou záahy proti „páté koloně“ a jiným nepřátelským živlům. Ani v případě zahájení války bez strategického překvapení, kdy proběhne mobilizace teritoriálních jednotek a útvarů, bude jejich použití zdoluhavé, neboť k jejich vytvoření a stmelení je potřeba mnoho času (2 — 3 dny), v němž budou muset pravidelné ozbrojené síly zmíněné úkoly plnit především samy. Může se stát, že při sestavování doplňků po

prvých vzdušných úderech budou stěžít plněny mobilizační úkoly pro potřebu polních vojsk a že pro teritoriální útvary předurčené zálohy nezbudou.

Jak vidíme, úkoly teritoriálních vojsk jsou velmi různorodé. Zejména v počátečním období při nenadálém napadení nebudeme moci je plnit postupně podle předem stanoveného pořadí nebo naopak všechny najednou, ale jen rozhodující úkoly a na ně soustředíme všechny prostředky. Při nenadálém napadení s použitím ZHN, zejména jaderných a chemických, to budou opatření k zabránění nepříteli, aby využil jejich účinků, boj proti vzdušným výsádkám, obrana objektů zvláštní důležitosti, pomoc při odstraňování následků po jaderných úderech a zabezpečování potřeb polních vojsk.

Při nenadálém napadení konvenčními prostředky odpadnou opatření k odstraňování následků po úderech ZHN, avšak musíme je mít stále připravena k okamžité realizaci. Je však pravděpodobné, že v takovém případě přibude úkolů s likvidací vzdušných výsádek všeho druhu a možná i nepokojů, vyvolaných nepřátelskými živly. Počítám, že nepřítel rozvine diverzní činnost, jakož i rozsáhlou propagační činnost zaměřenou na zlomení psychické odolnosti obyvatelstva a jeho ozbrojených sil.

Rozpracováním zásad bojového použití teritoriálních vojsk a způsobů jejich použití dostaneme podklady k jejich budování. Při tom vycházíme z názorů, že příští možná válka na středoevropském válčišti bude od začátku nebo později vedena s použitím jaderných zbraní a že bojová činnost začne v pohraničních prostorech, odkud začne pohyb fronty.

Kromě toho může protivník proniknout do hloubky státního území vzdušnými výsádky značné síly nebo i samostatnými skupinami mechanizovaných a tankových vojsk je pak zničit, zeslabit a vyčerpat takto proniknuvší vojska protivníka a znemožnit jim získanou kontrolu nad dočasně ovládnutými prostory. Vzdušné výsádky je nejvýhodnější ničit již ve vzduchu.

Hlavním způsobem činnosti teritoriálních vojsk proti pozemnímu nepříteli je vést aktivní boj na zdrženou, rychlými a nenadálými údery ničit tanky, obrněná vozidla i živou sílu a dovedným využitím překážek, závalů a zátarasů usměrnit jeho postup na předem vyhodnocené a připravené směry a tak vytvořit podmínky jeho zničení (v součinnosti s polními vojsky, pokud budou v těchto prostorech k dispozici).

Budování teritoriálních vojsk na předpokladech takového využití vyžaduje zhodnocení jednotlivých směrů a důležitých prostorů na teritoriu ČSSR a vybudování v jednotlivých oblastech tolika a takových teritoriálních jednotek a útvarů, které budou schopny zmíněné úkoly splnit. Tomu bychom měli přizpůsobit budování pohotových teritoriálních sil schopných zásahu již v prvních hodinách zahájení války a v tom smyslu bychom měli přizpůsobit i jejich výcvik. Proto bychom se měli zamyslet nad bojovou pohotovostí teritoriálních sil a v posuzování jejich kvalit.

Bojová pohotovost teritoriálních jednotek a útvarů ČSLA (kromě vojsk PVOS) je závislá na době, kdy započneme s jejich vytvářením. Při mobilizačním rozvinutí sil bude rozhodující jeho rychlost. Mobilizace těchto sil má být skončena ve lhůtě kratší než tři dny. Tento úkol je splnitelný jen při uplatňování zásad mobilizace z nejbližšího okolí. Vzhledem k tomu, že téměř všechny teritoriální jednotky a útvary budou v případě potřeby nově vytvářeny ze záloh, byl by systém „místní mobilizace“ nejvýhodnější. Uplatnění této zásady podporuje i to, že formované jednotky a útvary jsou určeny k ochraně těch krajů a okresů, kde byly zřízeny. Záložníci znají terén kde mají bojovat a budou cítit i vyšší morální odpovědnost za jeho obranu i za včasný nástup k svému útvaru.

Úspěšné zmobilizování teritoriálních jednotek a útvarů záleží na včasném uvědomění, včasném doručení mobilizačních rozkazů předurčeným osobám a v jejich včasném nástupu.

Dále bude bojová pohotovost záviset na rychlosti vybavení a vyzbrojení nastupujících záložníků, pro něž musíme vytvořit zálohy výzbroje, výstroje a osobního vybavení již v míru tak, jak je tomu u polních vojsk. Pokud tomu tak nebude, nebude ani možné hovořit o včasné bojové pohotovosti teritoriálních vojsk.

Při včasné vytvoření teritoriálních jednotek a útvarů budou platit pro jejich bojovou pohotovost všechna kritéria jako pro vojska pravidelné armády.

Při nenadálém jaderném napadení bude tvorba teritoriálních jednotek a útvarů zdržena pro přednostní doplnění polních vojsk po ruce jsoucími zálohami.

Pro okamžité plnění úkolů po prvním hromadném úderu a dalších úkolů vyplývajících z nenadálého napadení bude vhodné, aby alespoň v obvodech působnosti teritoriálních orgánů byly již v míru k dispozici menší části teritoriálních jednotek a útvarů, na jejichž základě bychom mohli rychleji zmobilizovat hlavní síly teritoriálních vojsk.

Žádný stát, ani ten nejbohatší si nemůže dovolit po delší ani kratší období míru vydržovat armádu na válečných počtech. Nejnutnější počet ozbrojených sil udržovaných v míru má zajistit bezpečnost státu proti nenadálému napadení, ale největší počty pro rozvinutí hlavních sil se počítají ze záloh. Potřeba naplněnosti polních vojsk je prvořadá. Polní vojska plní hlavní a rozhodující úkol v ozbrojeném zápase. Proto musí být vybavena živou silou i materiálem nejdříve a co nejlépe. Naproti tomu teritoriální vojska mají spolupůsobit při zachování a rozvinutí zdrojů a potřeb pro bojující frontu a zorganizování všech opatření k ochraně a obraně státního území a k přežití obyvatelstva. Vnější fronta bez pevně zorganizovaných opatření na teritoriu by přestala brzy existovat. Potřeba naplněnosti polních vojsk vyžaduje omezení teritoriální síly na nejnižší možnou míru. Tím se vytváří napětí v obranném systému státu v neprospěch teritoria. Proto bude výhod-

né poměrně slabé teritoriální síly a prostředky i jejich velení centralizovat.

Naproti tomu požadavek okamžitého ničení nepřítelů v kterémkoliv části teritoria a na kterémkoliv jeho místě je v rozporu s centralizací velení teritoriálními silami a i jinak účelnou centralizací těchto sil, jichž bude vždycky málo a tudíž vždycky nedostatek. Potřebu co nejrychlejšího a neefektivnějšího zásahu teritoriálních sil nevyváží výhody méně pružné a málo operativní centralizace.

Z těchto důvodů bude účelné mít určitý počet kádrových teritoriálních útvarů a jednotek zmobilizovaných místním doplněním a ovládaných centrálně vyššími územními vojenskými velitelskými, ale i větší počet územních ozbrojených skupin (jednotek z místního civilního obyvatelstva) vytvořených na miličním systému.

Tyto jednotky (skupiny) by měly v míru alespoň minimální velitelský a evidenční aparát. Osoby povinné vojenskou službou v těchto jednotkách by se připravovaly při krátkodobých výcvikových soustředěních i mimo ně bez přerušení zaměstnání. Doplnování, výcvik a mobilizace těchto jednotek by byla z místa a nejbližšího okolí. Při ponechání výstroje a části výzbroje v péči u jednotlivců (na MNV, obvodové obci apod.) by byla mobilizační i bojová pohotovost těchto jednotek za několik málo hodin (2–3 hodiny). Kvalita těchto sil by byla pochopitelně úměrná vyššímu věku a všeobecně nižší použitelnosti záloh, než požadují polní nebo kádrové teritoriální útvary, ale zato by byla použitelnost i při překvapivém napadení skoro okamžitá a na všech místech teritoria. Úkolem těchto milic by nebyla likvidace výtečně vycvičených nepřátelských výsadek nebo pronikajících tankových skupin, ale pouze zabránit jejich volnosti jednání do zásahu pravidelných, ať polních, či kádrových teritoriálních vojsk.

Stírali se v totálním pojetí války rozdíl mezi frontou a zápolím a bude-li mít každý občan na teritoriu povinnost bojovat k obraně socialistické vlasti nejen na pracovní frontě, ale třeba i se zbraní v ru-

ce, musí tyto zbraně mít. Výstavba teritoriálních vojsk miličním systémem by nebyla v rozporu s verbálně podobným systémem Lidových milicí. Naopak teritoriální miliční vojska by byla prakticky rozšířeným systémem LM na bázi všenárodních příprav na válku při zachování specifiky a určení LM.

Přes případnou orientaci teritoriálních sil na miliční systém je potřeba mít pohotovostní síly schopné plnit úkoly okamžitě a odborně tak, jak je jsou schopna plnit polní vojska. Specializovaným základem v miličním systému měly by být kvalifikované kádry, byť v malých, ale kádrových teritoriálních jednotkách.

Tímto základem mohou být právě Lidové milice. Pak je potřeba se podívat na problém z hlediska plnění úkolů při obraně státního území.

Při požadavcích a návrzích na organizaci a bojový výcvik teritoriálních sil vyjdeme z úkolů, které mají teritoriální vojska plnit.

Tyto úkoly jsou různorodé. V počátečním období války (jak jsem uvedl) nebude možné je plnit postupně anebo všechny současně. Je jen ty rozhodující a na ně pak nutno soustředit všechny prostředky.

Charakteristický rys organizace a připravenosti teritoriálních vojsk spočívá v jejich víceúčelovém použití k plnění různých úkolů (např. střežení objektů, boj s výsadky, pořádková služba, likvidace následků napadení ZHN apod.).

Za základní výcvik u teritoriálních vojsk považují výcvik motostřeleckých jednotek. Některé jednotky budou vyžadovat speciální výcvik podle zvláštních plánů bojové a politické přípravy, zpracovaným s ohledem na pravděpodobné úkoly a plánovanou výzbroj.

Výzbroj jednotek bude vhodné zaměřit na plnění základního úkolu, tj. likvidaci výsadek nepřítelů, odstraňování následků úderů ZHN a boj s proniknuvšími nepřátelskými vojsky.

Ve výcviku musíme počítat také s tím, že teritoriální jednotky v případě nut-

nosti mohou být zasazeny například k odstraňování následků napadení, a to zejména k průzkumu ohnisek zásahu, k vyprošťování osob, k organizování pořádkové služby a uvolňování komunikací apod. Tzn., že vojenské jednotky mohou v odstraňování následků napadení tvořit dočasně součást dnes již organizačně postaveného systému CO.

Při likvidaci následků prvního hromadného úderu budou teritoriální jednotky v první řadě obnovovat bojeschopnost vojsk, která budou řešit v ozbrojeném zápase rozhodující úkol — tj. vojsk polního sledu a dále ta opatření, která zabezpečí mobilizaci ozbrojených sil, národního hospodářství a opatření, jež budou zabezpečovat splnění bojových úkolů polními vojsky. Ve prospěch vojsk bude nutné využít i dosavadního systému civilní obrany a lidových milicí.

Výstavba vojenských kádrových teritoriálních jednotek naráží totiž v každém státě na poměrný nedostatek sil a v našem státě zvlášť. Přesto bychom mohli dojít s využitím toho, co již zorganizováno máme k daleko lepšímu a integrovanějšímu teritoriálnímu obrannému podsystemu, než jaký máme v současnosti.

Lidové milice svým určením a vcelku výhodným prostorovým rozložením by byly v současných podmínkách nejvhodnějším prostředkem ochrany a obrany státního území. Bylo by však velmi účelné zvýšit jejich bojovou pohotovost výcvikem přibližujícím se výcviku polních vojsk zejména v oblasti velení a řízení bojové činnosti. V současné době je výcvik zaměřen hlavně na střežení objektů zvláště důležitosti, blokování nepřátelských vzdušných výsadek, část sil i na ničení výsadek. Zlepšením výcviku a rozšířením použitelnosti na všechny způsoby boje by se Lidové milice staly všestranně použitelným teritoriálním vojskem ekvivalentním polnímu sledu vojsk.

Lidové milice jsou oním faktorem, který by při své početnosti a organizační vžitosti mohl sehrát v součinnosti s širokým aktivem ozbrojeného obyvatelstva

při ochraně a obraně teritoria rozhodující úlohu.

Závěrem chci říci, že k vytvoření dostatečných sil a prostředků k ochraně a obraně teritoria je třeba zkoumat možnosti výstavby pravidelných teritoriálních sil v podmínkách ČSSR z hlediska

— jejich potřeby hned v prvních hodinách a dnech války,

— možnosti jejich rychlého vytvoření a

— kvantitativního, tj. z množství zdrojů záloh k jejich vytvoření.

Při důkazu nemožnosti udržení většího množství pravidelných teritoriálních sil musíme vyhledat co nejvhodnější způsob jejich rychlého vytvoření (formou miličnického, polomiličnického či jiného systému), aby je mohli co nejrychleji použít v nejkritičtější době, tj. hned v prvních hodinách a dnech války.